

DE MAASGOUW,

Orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Prijs per jaargang:

Voor Nederland. . . . 2 gulden.
• België. . . . 5 franken.
Advertentie: 10 cents per regel.

Dit blad verschijnt om de 14 dagen, onder bescherming van het Provinciaal Genootschap voor geschiedenis en oudheidkunde in Limburg.

Denadruk van artikels, buiten toestemming der schrijvers, is verboden.

Brieven en mededeelingen te be- stellen bij den uitgever LEITER- NYPELS, te MAASTRICHT.

Abonnementen worden ontvangen bij den uitgever, alsmede bij alle postkantoren en boekhandelaren.

Restauratie der kerk van O. L. Vrouw te Maastricht.

Medegedeeld door Dr P. DOPPLER.

Daar deze kerk tegenwoordig eene geheele en kostbare herstelling ondergaat en zooveel mogelijk tot haren ouden vorm zal terug gebracht worden, is het wel nuttig en voordeelig te weten welke veranderingen in vroegere dagen dit gebouw heeft ondergaan.

In het midden latende het tijdstip waarin het midden- schip, het kruis, de westelijken torenbouw, alsmede de andere romaansche gedeelten gebouwd zijn, deelen wij hier alleen mede, hetgeen wij in de protocollen van het kapittel, die beginnen in de 2de helft der 15de eeuw, omtrent veranderingen en verbouwingen der kerk gevonden hebben. De kerk had in de 14de eeuw eene reparatie noodig; paus Johannes XXII toch schonk in 1325 een aflaat aan al de geloovigen, die door geldelijke bijdragen de kerk van O. L. Vrouw, die gerepareerd moest worden, ondersteunden. (1)

Eene andere herstelling der kerk had, op het einde der vijftiende eeuw plaats en geschiedde in gothischen stijl. Toen werd het tegenwoordig gewelf der kerk aangebracht; toen werden ook de kloostergangen gebouwd, de kleine romaansche vensters uitgebroken en door groote poort- vormige vensters vervangen.

Op het laatst der volgende eeuw ondergingen de ge- bouwen eene nieuwe verandering; de daken waren versleten en de muren op verschillende plaatsen bouwvallig geworden, zoodat het kapittel den 23 October 1585 volgend besluit nam:

In Capitulo ordinario 23 pretactorum mensis et anni (23 October 1585), domini Decanus et Capitulum de unanimitate eorum consensu, attentis notoriis defectibus eorum ecclesie pretacte in tectis, edificiis, appenditiis et variis eius partibus magnam eamque irreparabilem ruinam minantis reservant ac reservatas et applicandas esse voluerunt et ordinarunt omnes et singulas restantias fructuum membri capitularis pro anni preteritis usque ad annum 1584 inclusive debitas reparationi defectuum praetactorum, declarantes sese necessarie reparationi pretacte presentius non habere aut invenire posse remedium.

(Protocollen deel V fol. 172.)

In 1649 werd er in de kapel van den H. Martinus eene verandering gemaakt blijkens volgend kapittelbesluit van 14 Juli van dat jaar. De kapel van den H. Martinus is,

dunkt ons, de tegenwoordige kapel toegewijd aan de Allerheiligste Drievuldigheid, gelegen in het linkerkruis der kerk. Men vindt er de «klantaarn» met drie vensters en eene opening, thans door eene deur gesloten, uitkomende in eene andere mooie kapel, gelegen achter de oude kapittel- zaal in den ommegang der kerk.

Eodem die (naamel. 14 Juli 1649) domini (naamel. de Deken en het Kapittel van O. L. Vr.) attenta obscuritate capelle sancti Martini in hac ecclesia, consenserunt in lampadem faciendam cum tribus fenestris in fornice dicte capelle, quam domini Martinus le Jeusne et Presset suis sumptibus extruendam susceperunt, salvo quod fabrica centum florenos in subsidium numerabit, ferramentaue circa fenestras et alias, muria ac tectum demoliri restaurarique procurabit; insuper ordinarunt cistas alibi in ecclesia reponendas, denique consenserunt in ostium faciendum vel aperturam in muro ad Capellam Sancte Anne ingrediendum.

(Protocoll. van O.L.V. Kapittel van af 1646-1662 bl.36.)

Twee jaar later werd een nieuw orgel in de kerk ge- plaatst, dat aanleiding gaf tot eene verandering bij het klokkenhuis, want:

Eodem (naamel. 1 Maart 1651) ad declarationem ac ordinationem magistrorum Arnoldi Evermaro latomi et Jacobi Heerts fabrilignarii, domini ordinarunt deiciendam esse fornitem ante campanile ad extruendum tabu- latum pro novis organis ponendis.

(Ibid. bl. 48 verso.)

In de Capitulaire vergadering van 18 October 1684 werd besloten om de reliekenamer te herbouwen:

Eodem (die 18 Octobris 1684) ad propositionem domini Nijsmans uti magistri fabricae petentis, an Reverendi Domini sint intentionis curandi reedificare locum pro repositoryne reliquiarum, reverendi domini decreverunt predictum locum esse reedificandum, deputantes ad eum effectum R. D. Cantorem Stas et magistrum fabricae.

(Ibid. van af 1680-1701 bl. 64 v.)

Vijf jaar later werd eene kleine verandering aangebracht aan het venster in de kapel der H. Anna ingevolge de kapittel-besluiten van 29 April en 4 Mei 1689:

Die 29 Aprilis 1689, ad propositionem domini confratris Libert petentis consensum capituli ad recludendam partem fenestree vitree in sacella Sancte Anne, reverendi domini Vicedecanus et capitulum deputarunt R. R. D. D. Frencken et scholasticum (1) ad examinandum et referendum capitulo quo facto.

Eodem (naamel. die 4 Maii 1689) R. R. D. D. audita relatione R. R. D. D. deputatorum super occlusionem fe-

(1) Zie: Publications de la Soc. hist. et archéol. du Limb., deel XXIII bl. 552 en volgende.

(1) Deze was Martinus Libert, die 1 Februari 1675 kanonik en 18 November 1699 tot scholaster gekozen werd; hij stierf 5 Jan. 1724.

neemt de vrijheid aan Uwe Majesteit eerbiedig te verzoeken nevensgaand blaazen als gemeentewapen en gemeente zegel te willen toestaan.

De tegenwoordige gemeente Jabeek is in 1796, na de inlijving van dit gewest bij Frankrijk, ontstaan uit de parochie van dien naam, die de H. Gertrudis tot patrones heeft. Zij komt in 1144 als dusdanig voor. Administratief en gerechtelijk stond Jabeek voorheen onder het gebied der gemeente Bronshem. Met deze laatste schepensbank werd de parochie Jabeek, als Heerlijkheid, door de Spaansche regeering in 1557 verpand en in 1610 verkocht. De eerste heeren over deze plaats waren de graven Huijn tot Amstenrade.

Het oude bestaan harer parochie en het aandenken aan hare eerste Heeren wenschte het gemeentebestuur in het nieuwe wapen te zien in herinnering gebracht.

Dit wapen kan als volgt beschreven worden: Gedeeld rechts in keel een slangenkruis van zilver met een hart-schild van zilver, beladen met drie koeken van keel, geplaatst twee en een (Huijn van Amstenrade); links, in goud de H. Gertrudis van Nivelles, het hoofd omgeven door een nimbus, dragende het gewaad van abdis, van sabel, aangezicht en handen van natuurlijke kleur, houdende in de linkerhand een kromstaf van goud, waartegen achter elkander opklimmen drie muisjes van zilver, de kromming van den staf van sabel.

Ten slotte verzoekt het gemeentebestuur van Jabeek aan Uwe Majesteit, ontheffing der rechten, ingevolge Koninklijk besluit van 3 Januari 1818, n° 19, tot verleening der wapens vastgesteld, om rede deze gemeente geene 5000 zielen tell.

Hetwelk doende, enz.

Namens het Gemeentebestuur,

(Get.) J. SCHOFFELN.

(Get.) J. H. JANSSEN.

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op de aan ons ingediende verzoekschriften van de besturen der gemeenten Jabeek, enz. (Limburg), om de toekenning van eigen wapens aan die gemeenten en om vrijstelling van de deswege verschuldigde taxen:

Gelet op het besluit van den Souvereinen Vorst van 24 December 1814, n° 32, en op de Koninklijke besluiten van 20 Februari 1816, n° 69, en van 3 Januari 1818, n° 91.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie van den 3 Mei 1889, 1° Afdeling, A, n° 151;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1° a. aan de gemeente Jabeek (Limburg) te verlenen het navolgend wapen, zijnde: gedeeld, rechts in keel een slangenkruis van zilver, beladen met drie koeken van keel geplaatst twee en een (Huijn van Amstenrade), links in goud de H. Gertrudis van Nivelles, het hoofd omgeven door een nimbus, dragende het gewaad van abdis van sabel, aangezicht en handen van natuurlijke kleur, houdende in de linkerhand een kromstaf van goud, waartegen achter elkander opklimmen drie muisjes van zilver, de kromming van den staf van sabel, het geheel omgeven door het randschrift «Gemeentebestuur van Jabeek.»

b. aan de gemeente Jabeek vrijstelling te verlenen van de ter zake dezer wapenverleening verschuldigde taxen; 2° enz.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

Het Loo, den 9 Mei 1889.

(get.) WILLEM.

De Minister van Justitie

(get.) RUIJS VAN BEELENBROEK.

Overeenkomstig het origineel.

De Secretaris Generaal bij het Departement van Justitie

(get.) P. J. v. BELJMA.

Voor eensluitend uittreksel.

De Secretaris-Generaal voornoemd

(get.) P. J. v. BELJMA.

Kroniek der stad Maastricht van haren oorsprong af tot in Juni van het jaar 1862, verzameld, opgesteld en geschreven door Philippus van Gulpen.

(Vervolg.)

1841 Legde Willem I bij gelegenheid van zijn huwelijk met de gravin d'Outremont, de kroon neder en retireerde zich naar Berlijn en gaf die over aan zijn zoon Willem II.

1841 Den 15 Juni kwam Willem II, koning der Nederlanden te Maastricht en werd met groote vreugde ontvangen buiten de Sint Martenspoort. De gansche stad was met boomkens en guirlanden beplant en behangen. Opt midden der brug was een seer schoon triumphboog gezet en hij werd aan een tent ontvangen van de magistraat met den eerewijn. De gansche stad was op de been, zoowel militairen als burgers, met alle koetsen der stad. In de kleine Staat, kwam eene kroon van roosen op sijn hoofd afgedaald. Alle klokken der stad luidden en er werd met het canon geschoten. 'S avonds was eene seer schoone illuminatie met transparanten op het stadhuis, Vrijthof enz. Hij logeerde op 't gouvernement en daervoor, aen de wagt, stond een schoon obelisk en er werd vuurwerk afgestoken. 'S avonds was er comedie en bal-champêtre in den Engelschen tuin en geillumineerd met 7000 couleurede lampen. Een groep van Hercules, doodende een leeuw in colossale grootte in vuur werd afgestoken aen de Swanengracht. Hij heeft alle kerken bezocht en is naar den Sint Pietersberg en in den berg geweest en is op het Casino van Slavante getraceerd geworden. En naer het garnizoen geinspecteerd te hebben is hij vertrokken over Roermond en Venlo, vanwaar hij ook gecomen was. Hij gaf aan de stad de vrijheid, dat in elke parochie door de stad processien mogten gaan.

1841 Den 28 October worden voor O.L. Vrouwekerk in den Nieuwenhof vier klokken gegoten; in 1842 werden drie daarvan hergoten en den 25 October wederom opgehangen. De swaerste weegt 2175 kilo's.

1841 Waren er op de markt levend te zien een rhinoceros en een panther; het waren de eersten die men levend hier zag.

1841 Kwamen de Broeders van liefde om sieken op te passen alhier en plaatsten zich in de Capucijnegang en leeren nu wel 1000 jongens in hunne scholen en hebben eene schoone capel.

1841 Is er eene groote expositie van Kunsten, Wetenschappen en Nijverheid in de zalen der Societeit des Amis des Sciences van schoone voorwerpen geweest.